

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUDEȚUL ALBA DE IOS

MANUSCRISELE NU SE
INAPŢOIAZĂ.

Unitatea

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei

Pe 6 luni . . . 20 Lei

Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Alegerea episcopilor

de prof. Dr. Alexandru Rusu.

După cum spuneam și în articolul din fruntea Nr. 39 al acestui organ, constituirea episcopilor provinciei noastre bisericești este una dintre chestiunile, cari neapărat trebuie să ne preocupe în legătură cu autonomia bisericii noastre. Pentru moment o socotim chiar cea mai importantă și de aceea am crezut că e bine să revenim asupra acestei chestiuni.

Insemnătatea persoanelor puse la conducerea vieții noastre bisericești, este, după constituția divină și deci imutabilă a bisericii noastre, atât de covârșitoare și atât de binecunoscută din partea tuturor, încât a mai stărui asupra ei ar însemna să ducem apă în mare. Ea nu va scădea nici prin organismul autonom de care e vorba, decât foarte puțin și numai în anumite direcții, dar și în acestea numai după ce acest organism se va fi consolidat într-o măsură mai mare decât aceea pe care va putea să o aibă imediat după înfăptuirea lui. Și pentru aceasta se cere o muncă de decenii, a cărei îndrumare evident că va fi, și e firesc să fie, tot în mâna episcopilor.

Dar dacă aceasta este indiscutabil și dacă prin urmare este evident, că în fruntea singuraticelor dieceze trebuie să fie puse persoanele cele mai indicate a da o bună îndrumare vieții noastre bisericești, asupra feliului cum e bine să fie constituite aceste persoane poate să fie între noi o deosebire de păreri. Dar și aceasta numai în ce privește amănunțele chestiunii, căci asupra cadrelor mari, asupra influențelor, cari pot fi admise în alegerea episcopilor fără periclitarea intereselor bisericești, nu credem că poate să fie vre-o deosebire între fiii bisericii noastre și mai ales între cei dela conducerea ei.

În ce privește aceste ingerințe, un lucru stă mai presus de orice discuție. *Constituirea definitivă a tuturor episcopilor bisericii române este un drept imprescriptibil al Sfântului Scaun al Romei*, la care nici când nu va renunța; pentru că nu poate să o facă fără a primejdui, în inșiși temelii ei, acea admirabilă unitate de regim, care este și trebuie să rămână o glorie a acestei biserici. Cuvântul Romei va fi deci totdeauna ultimul și supremul cuvânt, care va decide și asupra episcopilor bisericii noastre.

Dar Roma trebuie să fie informată. Ea nu poate cunoaște, dela distanță, referințele multiple ale singuraticelor dieceze și nici calitățile persoanelor, cărora ar putea fi încredințată conducerea lor. De aceea noul codice de drept, și mai ales dispozițiile întregitoare ale s. Congregației consistoriale au aranjat un serviciu de informații atât de bine gândit, încât, acolo unde s'a introdus, este aproape eschis, ca pe viitor să nu fie numit totdeauna dacă nu cel mai vrednic, apoi desigur unul foarte

vrednic, și în aceeași vreme unul potrivit pentru împrejurările particulare ale eparhiei despre care e vorba. Un astfel de aranjament s'a făcut bunăoară, acum de curând, pentru eparhiile de rital latin din Polonia, prin decretul din 20 August 1921 al numitei Congregații, publicat în Nr. 11. (pe Septemvrie) din „Acta Apostolicae Sedis”, organul oficial al Vaticanului. În vre-un număr viitor al „Unirii” vom publica în întregime acest decret important, pentru a vedea cât de mult ține Vaticanul să fie bine informat asupra acelorora, cărora le congrese de o parte a puterilor apostolice.

Dispoziții similare se vor lua probabil, și va fi bine să se iee cât mai curând, pentru toate provinciile bisericești, chiar și pentru cele cari se conduc după dreptul oriental, cum este și provincia noastră bisericească. Pe lângă acest serviciu de informații, care în esență razimă pe relatările făcute, din vreme în vreme, din partea corurilor episcopicești, suntem de părerea — și, pe cât știm, aceasta este părerea aproape unanimă a cercurilor noastre bisericești —, că în ce privește biserica noastră, *Roma să iee și avizul clerului chemat să se pronunțe prin alegere asupra persoanei pe care o dorește*. Feliul acesta de-a informa Roma și prin votul clerului de rând, obișnuit la noi pentru umplerea scaunului de mitropolit, va trebui să fie estins și asupra eparhiilor sufragane, pentru ca astfel să se ajungă de o parte la o uniformitate de procedură, iar de altă parte să se asigure clerului un drept, care în împrejurările noastre particulare nu poate să fie decât spre binele bisericii noastre.

O credem aceasta mai ales în vederea *concordatului*, prin care se va aranja rolul statului față de această chestiune. Ingerința acestuia asupra constituirii episcopilor noștri e bine să fie redusă la minimul posibil, fiindcă altfel se poate întâmpla destul de ușor, ca cu toate informațiile bune și constiențioase ale episcopilor, Sf. Scaun să fie adus în impasul de-a trebui să adereze la numirea cuiva, care poate însemna o primejdie pentru viitorul bisericii. Iar cea mai bună îngrădire a unor atari ingerințe de stat, o vedem în dreptul de alegere al clerului, față de votul pe față al căruia nici când nu se pot valida influențele ascunse, în măsura cum este posibil față de părerea, dată în secret, a episcopilor. Ceea ce se petrece acum în legătura cu scaunul văduvit al Orăzii, unde *politica de partid vrea să ridice cu tot prețul un arhieru pe care nu-l vrea nici episcopii nici clerul de rând*, este o dovadă chiar pentru *necesitatea* unei îngrădiri de această natură.

Sf. Scaun al Romei nu poate să fie deci împotriva întregirii informațiilor sale pe această cale și dacă biserica noastră ar cere cu insistență, cum credem că trebuie să o facă, toate scaunele noastre episcopicești, începând chiar cu cel dela Oradea-mare, ar putea să fie complinite pe urma avizului, pe care Roma l-ar avea dela alegerea făcută prin cler.

Dar pentru aceasta se cere neapărat ținerea unui *conciliu provincial*, unde singur s'ar putea da acestei dorințe o formă legală, care să aibă șansele de-a fi acceptată din partea tuturor factorilor cu cădere. Rugăm deci pe iubiții noștri arhieriei, să facă posibilul ca conciliul anunțat să se țină cât mai curând cu putință.

O boală fără de leac. Este „dragostea” mitropolitului dela Sibiu pentru biserica noastră. L-a cuprins așa din senin, și nu se poate vindeca de ea. Cu tot prețul vrea să ne cuprindă biserica unită în brațele iubitoare de mamă ale ortodoxismului și toate sfaturile ce i-s'au dat pentru a mai slăbi din aceasta dragoste au fost, se vede, mazere în părete. Boala aceasta a păr. mitropolit Nicolae pare a nu avea leac și... ar fi pagubă să se prăpădească de dânsa.

Scriem acestea în legătură cu vorbirile ținute de I. Preasfinția Sa la cina „Infrățitoare” a celor două biserici din Clujul marilor întâlniri arhiericești și la sinodul episcopiei orădane. Și aici ca și dincolo ni-s'a spus de nou, că „ortodoxismul sibiian nu ne urește (ba bine, că nu!), ci din potrivă va căuta să ne strângă la simul său cu toată puterea”. Fiica rățăcită, care este biserica noastră, se va pocăi, probabil, și atunci va fi mare bucurie în casa „Bunului Păstor” dela Sibiu și poate și aiurea. Credincioșii noștri, ni-se spune din nou, sunt încă tot ortodoxi și astfel infrățirea cea mare în apele Vizanțului pravoslavnic se poate face fără nici-o greutate.

Vorba este, că ea s'ar putea face, dar nu se va face? Și am spus-o de ce, așa, că nu mai e lipsă să o repetăm. Dar înzădar am și face-o, căci boala păr. Nicolae este spre moarte. Ea nu are leac. Și atunci doar vre-o minune dacă poate să-l scape!

De necrezut. Amestecul guvernului în frecările dintre bisericile noastre, provocate consecvent din partea ortodoxismului „tolerant și nesectar”, se repetă de nou și firește — se putea altfel? — în favorul bisericii ortodoxe.

Cititorii noștri cunosc chestiunea articolului scris de un protopop dela Beiuș sub titlul „atentatul dela Blaj”, în care se denunța lumii marele atentator contra armatei, contra țării, contra poporului român și firește contra ortodoxismului, care era mitropolitul Blajului. Știu și aceea, că împotriva acestui lamentabil articol, Bihorul unit s'a sculat ca unul, luând apărarea bisericii noastre și a șefului ei. Atunci s'a scris din partea „unui preot unit”, un foarte demn răspuns, care s'a și tipărit apoi pe o foaie volantă, răspândindu-se mai cu seamă în părțile bihorene.

Valurile se potoliseră, și faimosul protopop al Beiușului părea, că și-a pus cenușă pe cap pentru păcatul comis. Dar iată, că intervine ministerul cultelor. A aflat, se vede, despre răspunsul dat din partea unită, și fără să se intereseze înainte despre articolul infam care

invadat în timpul mai nou Cehoslovacia. — La noi însă se găsește în vechiul regat câteva ramificații ale acestor secte mai nouă și ne putem aștepta, că biserica ortodoxă va simți în curând mult mai creștinește față de ele, decât față de noi.

Mica republică San-Salvador din America centrală, unde concubinajul public este oprit și pedepsit din partea constituției, a ușurat printr'un decret recent (25 Iulie 1920) formalitățile legale ale căsătoriei. Urmarea a fost că în câteva luni, părinții misionari ai sf. Vincențiu de Paula 'au putut înregistra prin diversele misiuni circa 3 mii de căsătorii. Numai în luna Maiu din acest an s'au încheiat într'un singur loc 500 de căsătorii. — Fapta creștinească a acestei republici ar putea servi ca pildă la atâtea state cari se cred foarte creștine, dar nu fac nimic pentru moralitatea publică.

Săptămâna politică.

Cu toate eforturile guvernului de-a prezenta mișcarea din politica internă într'o lumină optimistă, ca și când n'ar fi intervenit nici un moment nou, *criza de guvern* s'a declarat cu toată puterea. Căderea apropiată a guvernului este în aer și injecțiile constituționale pe cari d. Averescu a ținut să-le dea la Iași guvernului său nu vor putea să-i prelungească viață decât cel mult până la deschiderea corpurilor legiuitoare, din 28 Noemvrie a. c.

— Mai probabil este însă, că actualele corpuri legiuitoare nici nu se vor mai deschide, urmând a fi dizolvate în prima jumătate a lunii Noemvrie, așa că nu-i eschis ca *noile alegeri* să aibă loc încă în cursul acestui an, prin Decemvrie. Este însă mai probabil, că ele se vor face la primăvară.

— Toate nădejile guvernului pentru a mai putea rămânea la putere sunt puse în *partidul țărănesc*, față de care d. Argetoianu, reîntors de curând în țară, preconisează o politică de apropiere. După pupăturile din spate, ar fi aplicat, se vede, să le admită acum și în față! Oamenii dlui Madgearu nu par a fi însă chiar de loc încântați de această grațioasă întorsătură.

— În schimb, *colaborarea așa numitelor partide ale unirii*, a partidului național din Ardeal, a partidului unirii din Bucovina, a partidului Inuleț din Basarabia și a partidului național-liberal din vechiul regat, pare a deveni o realitate. Pertractările se urmează din greu și comitetul executiv al partidului național ardelean, intrunit la Cluj în 5 Oct. „a aprobat pașii întreprinși de prezidentul partidului și-i dă depline puteri pentru a căuta o soluție potrivită și grabnică în vederea înlăturării regimului actual și intronarea unui nou regim corăspunzător principiilor naționale și democratice“.

— Acțiunea aceasta de răsturnare e sprijinită la noi în Ardeal cu putere de manifestările impunătoare ale poporului din *adunările convocate de partidul național* în diferitele centre ale acestei provincii. Insufletirea dela aceste intruniri este așa de mare, încât aderenții partidului averescan nici un îndrăsnesc să încerce o concentrare a celor ce, ca ieri, le-au dat votul puterii.

— De altfel o concentrare similară de puteri s'a făcut de curând și în *Ceho-Slovacia*, unde d. Ed. Beneș a fost numit șeful unui nou guvern de concentrare, primit cu însufletire din partea țării întregi.

— În mare parte pe urma energiei noului prim-ministru ceho-slovaț, *Ungaria a capi-*

tulat în sfârșit, semnând în 4 Octomvrie protocolul de predare a Burgenlandului. Faptul acesta înseamnă o frumoasă victorie pentru pacea din centrul Europei, fiindcă în cazul unui refuz s'ar fi proclamat, în mod automat, blocusul Ungariei și la o eventuală intervenție armată a „mici entente“ trebuia să între neapărat și România în acțiune.

— S'a potolit, dar pare-că mai mult numai din cauza ploilor ce s'au pornit în părțile acelea, și focul *războiului greco-turc*. Într'un mesaj adresat armatei, regele Greciei a declarat chiar „campania de terminată“, și întors acasă la Atena a fost primit cu adevărat delir, ca un biruitor. Dar Turcii lui Kemal, ajuns mareșal, nu par a fi de aceeași părere. Ei se țin pe sine de învingători, așa ca o mediațiune a păcii între „doi învingători“ ar putea avea acum cele mai bune șanse.

— Un alt cuib de război s'a descoperit mai nou în *principatul Albaniei*. Se spune, că guvernul din Tirana ar fi mobilizat pentru a putea para un eventual atac combinat sârbo-grec. Lucrurile pare că nu vor ajunge însă la ciocniri, fiindcă „Liga națiunilor“ a emis o comisie de trei, care să soluționeze diferendele dintre aceste state.

— În *chestia anglo-irlandeză* au reușit să se încopie noi tratative și se sperază, că la o altă conferență, convocată la Londra pe ziua de 11 Oct. se va putea găsi un temei de acord.

— Primind în sfârșit *Germania* condițiunile impuse, cu ziua de 30 Septemvrie au fost ridicate sancțiunile economice, sau așa numita „linie vamală“ de pe Rhin. Faptul acesta a consolidat foarte mult poziția guvernului Wirth, zădărnind pentru multă vreme orice încercare reacționară n monarhiștilor.

— Foamea își continuă în *Rusia* cursul catastrofal. Mamele au adresat lumii un foarte jalnic apel, să le scape copiii.

Știri mărunte.

Personale. După terminarea *visitației canonice din părțile Clujului*, pâr. mitropolit Vasile, s'a reîntors *Lunia trecută la Blaj, împreună cu suita sa.*

— Săptămâna trecută a petrecut câteva zile în Blaj pâr. *Dr. Zenovie Păclișanu*, inspector general în ministerul cultelor, pentru a asista la predarea definitivă a domeniului mitropolitan.

Președintele „Astei“ destituit. Sub pretextul, că „ar fi prea ocupat cu activitatea pe care o desfășoară pe terenul cultural“, dar în realitate pentru motivul că fiind senator ales cu programul partidului național a îndrăsnit să participe la adunarea poporală din Alba-Iulia, d. Andreiu Bărsan, venerabilul președinte al Astei, și fala învățământului secundar românesc a fost destituit din postul de director regional al acestui învățământ. Destituirea s'a făcut cu ordin telegrafic; ea denoată deci o mare nervositate și asta înseamnă la sigur, că guvernul se duce. Atâta rău!

Studentii francezi au trimis I. Preasfinției Sale mitropolitului Vasile următoarea scrisoare: „În momentul de-a părăsi România frumoasă și ospitalieră, universitarii francezi trimit Preasfinției Voastre și clerului din Blaj, împreună cu expresiunea respectului lor, o nouă mulțumită pentru sentimentele de afecțiune cu cari au fost primiți în timpul foarte scurt cât l-au petrecut în Blaj“. O altă scrisoare de surprins similar a fost adresată primarului din Blaj.

Locale. Măine, Dumineca primă după Înălțarea sf. Cruci, va predica în catedrală pâr. canonic *Dr. Ioan Bălan.*

— *Lunia trecută s'au început după invocarea Spiritului sfânt, cursurile noului an școlar la facultatea de teologie.* Numărul clericilor din acest an este de 75, un spôr de aproape 20 față de anul trecut.

— La *examenul special pentru profesorii de religie*, ținut în 29 Sept. s'a prezentat pâr. Benjamin Rusu, prof. de religie la liceul „Regina Maria“ din Cluj.

— O grupă de eleve ale liceului nostru de fete vor face mâine, Duminecă, o *escursiune școlară* la Cetatea-de-baltă. Conducerea o are d. profesor Alexandru Lupeanu.

O apreciere cu tâlc. Despre „Schisma românească“ dela Sibiu, „Infrățirea“ din Cluj scrie (Nr 337) următoarele: „Este... o apărare oficială a bisericii greco-orientale din Ardeal. Ne bucură, că apărarea se face în termeni civilizați (!)... nu (sic!) cu împunsături răutăcioase și cu afirmații nefondate“. Halal de așa apreciere!

Premii pentru lucrări istorice. Din suma de 6000 lei obținută dela ministerul cultelor și artelor direcțiunea institutului de istorie națională de pe lângă universitatea din Cluj publică cu terminul de 1 Iulie 1922, următoarele două premii: 1. Lei 3000 pentru cea mai bună scriere istorică asupra lui Avram Iancu și a epocii sale. 2. Lei 3000 pentru cea mai bună încercare de bibliografie istorică română transilvană. Manuscrisele se vor trimite, cu numele autorului în plic închis, având un „motto“, la direcția numitului institut.

Un milion de tuberculoși. Cam atâția are țara română, după constatările făcute la congresul pentru profilaxia tuberculozei, ținut în București la 28 Septemvrie. Tot cam la 15 locuitori se vine deci un tuberculos. Și între aceștia sunt 5000 de invalizi de războiu, pentru cari, după cum a spus dr. Irimescu, „au s'a făcut nimic“. Prima constatare e nespuse de dură, iar aceasta din urmă este o mare rușine.

La fondul „G. Precup“, destinat pentru „masa studenților din Blaj“ au mai intrat următoarele contribuiri: Dr. Eugen Tătar, Anton Precup, Ioan Pop-Zeicani, Dr. Ioan Bălan, Ștefan Roșianu și Dr. Alexandru Nicolescu câte 100 lei; Augustin Popa 50 lei. — Suma contribuțiilor de până acum face 12.815 lei.

Preoți repausați. Au murit și se recomandă rugăciunilor Veneratului Cler următorii preoți: *Damian Pop* paroh în Bichigiu — eparhia Gherlei — († în 6 Sept.) și *Ioan Mihăilțan*, paroh în Odverem — arhidieceză — († 4 Oct.).

Odihnească în pace!

Se primesc

2 băieți dela 14 ani în sus din familie :-: bună ca învățăcei la brutăria :-:

Petru A. Moga
Blaj.

(22) 4 ?

A v i z.

Se dă în arândă un atelier de *ferărie* și un atelier de *rotărie* cu toate sculele cele mai moderne.

Pentru informații să se adreseze Dlui.

VASILE BARNA,
BLAJ. faur.

(21) 3-3